

קשה להיות (סופר) יהודי

חייו של שלום עליכם, הסופר היהודי הנודע (1859-1916) היו קשים. הוא היה רב, מורה, סוחר, מו"ל, סוכן ביטוח ואף "שיחק בכורסה", כשלעתים הרוויח אך בעיקר הפסיד, וכמוכן כתב סיפורים, מחזות והרבה כתבות ורשימות לעתונים יהודיים (ביידיש). גם בעתונים לא רווה נחת, כפי שמספר חתנו י.ד. ברקוביץ' בספרו "ראשונים כבני אדם", בפרק "עתונים ומוציאייהם", ממנו לקוח הקטע הבא:

עד כמה הקלו מו"לים ידועים בכבודו של שלום עליכם בתקופה ההיא, תקופת הזוהר של יצירתו, תוכיח עובדה אשר לא תאמן כמעט, כי ב"פאלקסצייטונג" של בן-אביגדור ביקשו לעשותו סוכן נוסע בפלכי הדרום, שיסע מעיר לעיר לאסוף חותמים בשביל העתון. לא די היה לו להמו"ל, שלום עליכם הביא אל עתונו את הקורא היהודי על ידי מרגליות יצירתו, כמו "מעבר בוג", "ירק לשכועות", "חמשה ושבעים אלף", "במעניי הישועה", "האשכנזי", "גימנסיה", "מפוזר ומפורד", וכיוצא באלו, אלא שהטיל עליו לצאת לדרך ולמשוך את הקורא אל העתון בעצם ידיו. העתון הרשה לעצמו את העונג היקר למנות סוכן נוסע מפורסם כשלום עליכם, שבפרסומו הרב בערי ישראל ועיריותיו יזעיק אליו את המוני הקוראים לאליפים ולרבבות!... שלום עליכם מתוך מצוקתו החמרית, נתפתה גם להתמנות זו: אך בשבוע השני, בהיותו בדרך, מאס בה ומיהר לשוב לביתו... (תוצאותיה של אותה נסיעה היו "מכתבים מן הדרך", שהתחילו להתפרסם ב"פאלקסצייטונג" ונפסקו כראשיתם. ונשתייר מהם המונולוג "מחלקה שלישיית").

יחס קלוקל כזה מצד בעלי האכסניות הספרותיות הביא את שלום עליכם לירי כך, שהיה עובר על נקלה מעתון אחד אל השני. נדמה לו תמיד, כי שם, בעתון השני, תנעם לו עבודתו יותר. מלבד זה, טבעו היה בכך: כיון שהעלה טינה בלבו על מישוהו, היה בורח מפניו בעינים עצומות. לעבוד במחיצתם של אלה, שאין לבבו ישר עמהם, לא היה יכול. בפחינפש.

מחברי המאמרים

שמואל שניצר: עורך ופובליציסט. עורך ראשי של "מעריב" בשנים 1980-1985.

אורי פז: מוסמך האוניברסיטה העברית במכון לקומניקציה; עורך חדשות בכיר בגלי צה"ל.

ד"ר גדעון קרץ: מרצה על תולדות העתונות העברית באוניברסיטאות בצרפת. כתב "דברי" ו"קול ישראל" בפאריז.

ד"ר מרדכי גאור: מרצה לעתונות באוניברסיטת תל אביב. כתב וערך ספרים בנושא תולדות ארץ ישראל. עורך "קשר".

מוסיסה ליפמן: עובדת מכון לבון לחקר תנועת העבודה.

דוד גלעדי: עתונאי ופובליציסט. ציר ישראל בהונגריה לשעבר.

פרופ' נסים מבורך: פרופ' בחוג להיסטוריה של עם ישראל, האוניברסיטה העברית.

אהרון אבן-חן: עתונאי, חבר מערכת "דואר היום" ולאחר מכן חבר מערכת "מעריב" וכתב "הארץ" בשרון.

גבריאל צפרוני: כתב ב"דואר היום", כתב חוץ במשך עשרות שנים ("דיילי טלגרף", "ניוירוק הרלד טריביון"), עורך "הבוקר".

ד"ר יהודה להב: עתונאי ב"ידעיות אחרונות". עבר ב"קול העם" במשך שנים רבות.

יחנן ארנון: מנהל ספריית אחד העם בספריית "שער ציון" (בית אריאלה) בתל אביב. מומחה לשירת א.צ. גרינברג.

עדית ויטמן: עתונאית.